

ЧЕТВРТО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка бр. 57699/13

Ненад АКСЕНТИЈЕВИЋ

против Србије

Европски суд за људска права (Четврто одељење) је 23. јуна 2020. године на седници Одбора у саставу:

Carlo Ranzoni, *председник*,

Branko Lubarda,

Péter Paczolay, *судије*,

и Ilse Freiwirth, *заменик секретара Одељења*,

С обзиром на горе наведену представку од 16. августа 2013. године,

Имајући у виду запажања која је поднела Тужена и запажања подносиоце представке као одговор на иста,

Након већања, одлучује како следи:

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносилац представке, г. Ненад Аксентијевић, је српски држављанин, рођен 1973. године, који је био у притвору у Пожаревцу. Пред Судом га је заступао г. М. Јовановић, адвокат из Ниша.

2. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада”) је заступала њена заступница, гђа З. Јадријевић Младар.

А. Околности предмета

1. Чињенице које је истакао подносилац представке

3. Током периода од више година, подносилац представке је осуђиван за бројна кривична дела против имовине од стране разних судова у Србији.

4. Дана 22. септембра 2010. године, Први основни суд у Београду је, у поступку изрицања казне (видети став 17. доле), узео у обзир правоснажне пресуде које су донели Други општински суд у Београду и

Четврти општински суд у Београду, дана 23. фебруара 2009. године и 15. маја 2009. године, и осудио подносиоца представке на јединствену казну затвора у трајању од 15 година. Та пресуда је касније постала правоснажна.

5. Дана 25. јануара 2011. године, Први основни суд у Београду је, у поступку изрицања казне (види став 17 доле), узео у обзир своју правоснажну пресуду од 22. септембра 2010. године, наведену горе, као и правоснажну пресуду Апелационог суда у Београду од 28. септембра 2010. године, и осудио подносиоца представке на јединствену казну затвора у трајању од 16 година и девет месеци. Ова пресуда је такође накнадно постала правоснажна.

6. Дана 26. марта 2012. године, Први основни суд у Београду је, у поступку изрицања казне (види став 17. доле), узео у обзир своју правоснажну пресуду од 25. јануара 2011. године, наведену горе, и правоснажну пресуду од 23. јануара 2012. године, и осудио подносиоца представке на јединствену казну затвора у трајању од 17 година и девет месеци. Апелациони суд је 5. септембра 2012. године потврдио ову пресуду, те је она постала правоснажна.

7. Подносилац представке је 5. децембра 2012. године поднео уставну жалбу Уставном суду против горе наведених пресуда донетих 26. марта 2012. године и 5. септембра 2012. године (видети став 6. горе). Том приликом је истакао да је већ провео више од 15 година у затвору на издржавању казне која је и сама изречена супротно члану 34. Устава (видети став 11. доле). Штавише, подносилац представке је указао да је био осуђен на јединствену казну затвора која премашује 15 година, иако је то било противно Основном кривичном закону као блажем закону у поређењу са касније усвојеним Кривичним закоником Републике Србије (види ст. 12–16. доле). На крају, подносилац представке је тврдио да су сва предметна кривична дела извршена пре него што је каснији Законик чак и ступио на снагу (види став 16. доле).

8. Дана 19. јуна 2013. године, Уставни суд је одбацио уставну жалбу подносиоца представке, наводећи само да су истакнуте притужбе „очигледно неосноване”.

2. Чињенице које је истакла Влада

9. Генерално гледано, Влада није оспорила чињенице које је поднео подносилац представке, изузев његових тврдњи да су сва предметна кривична дела извршена пре ступања на снагу Кривичног законика Републике Србије на дан 1. јануара 2006. године (видети став 7. горе). У том погледу, Влада је истакла да су три кривична дела за која је подносилац представке осуђен 23. фебруара 2009. године и 28. септембра 2010. године (видети ст. 4. и 5. горе) заправо била извршена у марту 2006. године, дакле након ступања на снагу Кривичног законика Републике Србије, којим је предвиђена максимална затворска казна у трајању од 20 година, у поређењу са затворском казном од највише 15 година, како је било предвиђено ранијим законом. Влада је доставила копије поменуте две пресуде које потврђују њене тврдње. Такође је истакла да подносилац представке још увек није одслужио више од 15 година затвора у тренутку подношења уставне жалбе Уставном суду.

В. Релевантно домаће право

1. Устав Републике Србије (објављен у „Службеном гласнику РС”, број 98/06)

10. Члан 34. став 1. између осталог, предвиђа да се нико не може прогласити кривим за дело које законом или другим прописом заснованим на закону није било предвиђено као кажњиво у време када је почињено, нити му се може изрећи казна која за то дело није била предвиђена овим законом.

11. Члан 34. став 2, између осталог, предвиђа да се казне изричу према пропису који је важио у време кад је дело почињено, изузев кад је каснији пропис повољнији по починиоца.

2. Основни кривични закон (објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 44/76, 46/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 и 54/90, „Службеном листу СРЈ”, бр. 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94 и 61/01, као и у „Службеном гласнику РС”, број 39/03)

12. Члан 38. став 1. је предвиђао да казна затвора не може бити краћа од 30 дана нити дужа од 15 година.

13. Члан 48. је, између осталог, предвиђао да, када суд изриче казну за кривична дела у стицају, односно изриче јединствену казну затвора на основу низа појединачних кривичних дела које је починио исти починилац, јединствена казна мора бити већа од сваке поједине утврђене казне, али не сме достићи збир утврђених казни.

3. Кривични законик Републике Србије (објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09 и 111/09)

14. Члан 45. став 1. предвиђа да казна затвора не може бити краћа од 30 дана нити дужа од 20 година.

15. Члан 60, између осталог, предвиђа да ће суд, када суд изриче казну за кривична дела у стицају, односно изриче јединствену казну затвора на основу низа појединачних кривичних дела које је починио исти починилац, повисити најтежу утврђену казну у односу на било које од предметних кривичних дела, с тим да јединствена казна не сме достићи збир утврђених казни, нити премашити двадесет година затвора.

16. Дана 1. јануара 2006. године, овај законик је заменио горе наведени Основни кривични закон. Након 2009. године, Законик је измењен 2012, 2013, 2014, 2016. и 2019. године.

4. Законик о кривичном поступку (објављен у „Службеном гласнику СРЈ”, бр. 70/01 и 68/02, као и у „Службеном гласнику РС”, бр. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07, 20/09, 72/09 и 76/10)

17. Члан 405, између осталог, предвиђа да кривични суд, на захтев јавног тужиоца или оптуженог, може узети у обзир већ постојеће правоснажне пресуде донете против оптуженог и потом изрећи јединствену казну у односу на све пресуде. Притом би суд требало да примени одредбе садржане у Кривичном законнику које се односе на правила о изрицању казне за кривична дела у стицају (видети ст. 12–15. горе).

18. Од октобра 2013. године, овај законик је замењен новим Закоником о кривичном поступку у погледу врсте кривичног поступка који се разматра у предметном случају.

ПРИТУЖБЕ

19. Подносилац представке се притуживао на основу чл. 6. и 7. Конвенције да је осуђен на већу затворску казну од оне која је била примењива у периоду када су предметна кривична дела почињена. Конкретно, тврдио је да је, с обзиром на низ постојећих правоснажних пресуда које су већ изречене против њега, применом одредаба о одмеравању казне за кривична дела извршена у стицају, а поводом предлога за неправу понављање кривичног поступка, на основу накнадно усвојеног кривичног закона осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 17 година и девет месеци (видети став 6. горе), иако иста премашује максималну затворску казну у трајању од 15 година, предвиђену претходно важећим Основним кривичним законом (видети ст. 12–16. горе).

ПРАВО

20. Подносилац представке је поново истакао да је изрицање казне за кривична дела у стицају, онако како је то учињено у његовом случају, представља кршење Конвенције.

21. У представци која је поднета Суду, даље се наводи да: (i) су сва спорна кривична дела почињена пре ступања на снагу новог кривичног закона, односно Кривичног законика Републике Србије који је

ступио на снагу 1. јануара 2006. године, и (ii) да је подносилац представке већ одслужио више од 15 година своје казне у време када је поднео уставну жалбу Уставном суду.

22. Будући да је господар правне карактеризације чињеницама предмета (види, међу многим другим изворима, *Радомиља и други против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, ст. 114. и 126, од 20. марта 2018. године), Суд сматра да горе наведене притужбе треба размотрити у складу са чланом 7. Конвенције, који, у релевантном делу, гласи:

Члан 7.

„1. Нико се не може сматрати кривим за кривично дело извршено чињењем или нечињењем које, у време када је извршено, није представљало кривично дело по унутрашњем или међународном праву. Исто тако, не може се изрећи строжија казна од оне која се могла изрећи у време када је кривично дело извршено ...”

А. Поднесци странака

1. Влада

23. Влада је истицала да је подносилац представке у својој представци лажно навео неке од чињеница релевантних за његову притужбу. Конкретно, она је навела да није тачно да су сва наведена кривична дела почињена пре ступања на снагу Кривичног законика Републике Србије на дан 1. јануара 2006. године, јер су три кривична дела заправо извршена у марту исте године (види ст. 4, 5, 9. и 21. горе). Према мишљењу Владе, то је од великог значаја, јер је Кривични законик Републике Србије, за разлику од раније важећег Основног кривичног закона, предвиђао затворску казну у трајању од највише 20 година, што значи да домаћи судови нису прекршили релевантан национални закон када су подносиоца представке правоснажно осудили на затворску казну већу од 15 година (види ст. 12–16. горе).

24. Влада је даље констатовала да је подносилац представке такође навео у својој уставној жалби, као и у представци коју је накнадно поднео Суду, да је у време када је изнео свој случај пред Уставни суд већ издржавао своју затворску казну дуже од 15 година (види ст. 7. и 21. горе). Међутим, према мишљењу Владе, ова тврдња је такође „неистинита”.

25. С обзиром на горе наведено, Влада је сматрала да је подносилац представке злоупотребио своје право на појединачну представку у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције.

26. Влада је на крају констатовала да подносилац представке није поднео уставну жалбу против пресуде Првог основног суда у Београду од 25. јануара 2011. године, иако је то био први пут да је осуђен на затворску казну која премашује 15 година затвора (види став 5. горе). Његова представка је, стога, у сваком случају неприхватљива услед неисцрпљивања у смислу члана 35. став 1. Конвенције.

2. Подносилац представке

27. Адвокат подносиоца представке је тврдио да га је подносилац представке обавестио да су сва спорна кривична дела заиста почињена пре 2002. године, односно у периоду када је подносилац представке био први пут притворен. Надаље, подносилац представке је тврдио да је од тада наставио са издржавањем своје затворске казне. Међутим, адвокат подносиоца представке је истовремено признао да је ипак упитно да ли се подносилац представке правилно сећао тачних датума када су почињена многа од тих дела. Што се њега лично тиче, адвокат подносиоца представке је изјавио да није учествовао ни у једном релевантном поступку у погледу пресуде против подносиоца представке од 28. септембра 2010. године (види став 5. горе), те да стога није поседовао директна сазнања о предмету. У сваком случају, ни Апелациони суд у својој одлуци од 5. септембра 2012. године, нити Уставни суд у својој одлуци од 19. јуна 2013. године се нису посебно бавили овим питањем (види ст.

6. и 8. горе). Адвокат подносиоца представке је на крају истакао да је подносилац представке, без обзира на све, требало да буде осуђен на јединствену казну затвора не дужу од 15 година, пошто је Основни кривични закон у сваком случају представљао блаже законодавство у поређењу са касније усвојеним Кривичним закоником Републике Србије (види ст. 12–16. горе).

28. Што се тиче исцрпљивања домаћих правних лекова (видети став 26. горе), адвокат подносиоца представке је навео да је подносилац представке испунио овај захтев у највећој могућој мери, и да није било потребно изјавити другу уставну жалбу. Заправо, чак ни уставна жалба, коју је подносилац представке искористио, није правилно размотрена од стране Уставног суда (види став 8. горе).

В. Оцена Суда

1. Релевантна начела

29. Суд понавља да представка може бити одбачена услед злоупотребе на основу члана 35. став 3. Конвенције уколико је, између осталих разлога, свесно заснована на неистинитим чињеницама и лажним изјавама (види *Varbanov против Бугарске*, бр. 31365/96, став 36, ЕСЉП 2000 X; *Rehak против Чешке Републике* (одл.), бр. 67208/01, од 18. маја 2004. године; *Kerechasvili против Грузије* (одл.), бр. 5667/02, ЕСЉП 2006 V; *Bagheri и Maliki против Холандије* (одл.), бр. 30164/06, од 15. маја 2007. године; *Poznanski и други против Немачке* (одл.), бр. 25101/05, од 3. јула 2007. године; *Mirošubovs и други против Летоније*, бр. 798/05, став 63, од 15. септембра 2009. године; *Centro Europa 7 S.r.l. и Di Stefano против Италије* [ВВ], бр. 38433/09, став 97, ЕСЉП 2012; и *Gross против Швајцарске* [ВВ], бр. 67810/10, став 28, ЕСЉП 2014). Истицање непотпуних, а самим тим и обмањујућих информација, може представљати злоупотребу права на представку, нарочито ако се информација тиче саме суштине предмета и ако се не пружи довољно добро објашњење за необелодањивање такве информације (види *Hüttner против Немачке* (одл.), бр. 23130/04, од 19. јуна 2006. године; *Kowal против Пољске* (одл.), бр. 2912/11, од 18. септембра 2012. године; и *Gross*, цитиран горе, став 28). Међутим, чак и у таквим случајевима, намеран покушај да се Суд обмане мора увек бити утврђен са довољном извесношћу (види *Al-Nashif против Бугарске*, бр. 50963/99, став 89, од 20. јуна 2002. године; *Melnik против Украјине*, бр. 72286/01, ст. 58–60, од 28. марта 2006. године; и *Nold против Немачке*, бр. 27250/02, став 87, од 29. јуна 2006. године). Подносилац представке је, на крају, у потпуности одговоран за понашање свог адвоката или било којег другог лица које га заступа пред Судом. Сваки и било који пропуст од стране заступника се у начелу може приписати самом подносиоцу представке, те може узроковати одбацивање представке услед злоупотребе права на представку (види, на пример, *Bekauri против Грузије* (прелиминарни приговор), бр. 14102/02, ст. 22–25, од 10. априла 2012. године и, *mutatis mutandis*, *Gross*, цитиран горе, став 33).

2. Примена ових начела на предметни случај

30. Што се тиче предметног случаја, Суд констатује да је у представци, коју је адвокат подносиоца представке припремио и потписао у име клијента, изричито наведено да су сва кривична дела која укључују подносиоца представке извршена пре 1. јануара 2006. године, што је датум на који је Кривични законик Републике Србије ступио на снагу (видети ст. 21. и 16. горе, тим редоследом). Штавише, исти навод је изнет у уставној жалби подносиоца представке која је пре тога поднета Уставном суду (види став 7. горе). То, међутим, није тачно, имајући у виду да су три кривична дела, за која је подносилац представке осуђен 23. фебруара 2009. године и 28. септембра 2010. године (види ст. 4. и 5. горе), заправо почињена у марту 2006. године, што је очигледно након ступања на снагу Кривичног законика Републике Србије (види став 16. горе). Иако подносилац представке, између осталог, није доставио копије наведене две пресуде током поступка пред Судом, Влада је исте приложила уз своја запажања.

31. Такође је неспорно да су све пресуде поменуте у предметном случају правилно уручене подносиоцу представке, због чега се мора закључити да је био упознат са њиховим садржајем, укључујући тачне датуме извршења кривичних дела о којима је реч, али он је ипак одлучио да намерно доведе Суд у заблуду у погледу две пресуде донете 23. фебруара 2009. године и 28. септембра 2010. године. Свакако, ни подносилац представке нити његов правни заступник нису понудили било какве доказе нити убедљиве аргументе којима би оспорили наведено, те било би тешко замислити алтернативно разумно објашњење зашто би подносилац представке уредно поднео Суду разне друге пресуде, али не и оне које би заправо ишле на штету у погледу његових навода изнетих према члану 7. Конвенције. Међутим, чак и ако претпоставимо да је понашање подносиоца представке на неки начин био само „манифестација неодговорности“, то би само по себи било у супротности са сврхом права на појединачну представку (види *Bekauri*, цитиран горе, став 24). У сваком случају, Суд понавља да се сви пропусти адвоката подносиоца представке у начелу могу лично приписати самом подносиоцу представке, те могу узроковати одбацавање представке услед злоупотребе права на представку (види став 29. горе, *in fine*). Конкретно и у контексту предметног случаја, Суд сматра да је адвокат подносиоца представке био професионално дужан да пажљиво прегледа (али да упркос томе није то учинио) материјал који је релевантан за подношење представке, а који је требало да садржи све пресуде којима се изричу казне за кривична дела у стицају против подносиоца представке, чак и ако он лично није учествовао у неком или било којем од релевантних поступака. Уопштено гледајући, адвокати морају да схвате да, узимајући у обзир дужност Суда да испитује наводе о кршењу људских права, они морају да покажу високу професионалну пажњу и пруже смислену сарадњу у раду са Судом, штедећи га од неозбиљних притужби, те, када су поступци покренути, они се морају пажљиво придржавати свих релевантних правила поступка, при чему су такође дужни да подстакну своје клијенте да учине исто. У противном, намерна или немарна злоупотреба ресурса Суда може угрозити веродостојност рада адвоката у очима Суда, па чак и ако се систематски догоди, може довести до ситуације да се појединим адвокатима забрани заступање подносиоца представки према Пословнику Суда (види *Bekauri*, цитиран горе, став 24, и *Петровић против Србије* (одл.), бр. 56551/11, од 18. октобра 2011. године).

32. Суд на крају констатује да је 26. марта 2012. године Први основни суд у Београду подносиоца представке осудио на јединствену казну затвора у трајању од 17 година и девет месеци, узимајући у обзир све његове раније пресуде, укључујући и пресуде од 23. фебруара 2009. године и 28. септембра 2010. године које су се односиле на кривична дела која су почињена у марту 2006. године (види ст. 6, 5. и 4. горе, којима се описује низ изрицања казни обрнутим редоследом, при чему су при сваком изрицању пресуде за кривична дела у стицају у обзир узете и раније такве пресуде). Апелациони суд је 5. септембра 2012. године потврдио пресуду од 26. марта 2012. године, чиме је та пресуда постала правоснажна. Такође, док је чланом 38. став 1. Основног кривичног закона предвиђено да затворска казна не може бити краћа од 30 дана нити дужа од 15 година, чланом 45. став 1. Кривичног законика Републике Србије је предвиђено да казна не може бити краћа од 30 дана нити дужа од 20 година. Дана 1. јануара 2006. године, потоњи Законик је заменио претходни (видети ст. 12–16. горе). У исто време, члан 34. став 2. Устава предвиђа да се кривичне казне морају одредити према пропису који је био на снази у време кад је дело почињено, изузев када је каснији пропис повољнији по починиоца (види став 11. горе). У тим околностима, чињенично питање када су кривична дела извршена, односно да ли се то догодило пре или после ступања на снагу Кривичног законика Републике Србије, је очигледно било од великог значаја за изрицање казне за кривична дела у стицају у случају подносиоца представке те, као такво, такође представља питање које се тиче саме сржи представке коју је подносилац поднео Суду (види ст. 19–21. и 29. горе).

33. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да се ова представка мора у целости одбацити као злоупотреба у смислу члана 35. ст. 3(а) и 4. Конвенције. С обзиром на овај закључак, Суд не сматра

потребним да одлучује о осталим приговорима Владе у вези са злоупотребом (види став 24. горе), посебно имајући у виду недостатак информација садржаних у спису предмета у вези с тим, или њен засебан приговор којим тврди да подносилац представке није правилно испунио захтев исцрпености (види став 26. горе).

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

Проглашава представку неприхватљивом.

Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 16. јула 2020. године.

Ilse Freiwirth

Заменик секретара

Carlo Ranzoni

Председник